

canisia— o amb el nom àrab de les esglésies, o sigui *mesjid* o *mesquita*, el nom mahometà.

(4) Podria tractar-se d'un nom d'arbre. Ens hi fa pensar el supòsit, de Sarthou o d'altri (GGRV, 786) que OLEASTRUM en fóra el nom romà; potser els ho suggereix el nom d'un barranc: que, segons un mapa planimètric (1/20.000) reprod. allí (p. 911), seria Brnco. de *Villastre*, provinent d'una *Fuente del Villastro*; que es trobaria entre els termes d'Esllida i Alcúdia de Beo; deu ser mal llegit per *Uyllastre/-tro*; flac fonament, però, postular un nom romà, que tampoc es podria fundar en l'*Oleastrum* dels itin. romans, situat al NE. de Tortosa, com ho comprova també el nom del riu *Llastres*, que en descendeix. D'oliveres n'hi ha ben cert (en aquelles jovades cultivades que esmenta el *Rept.*), i més deu haver-n'hi de bordes o ullastres en aquelles terres eixarreïdes. Però cap via fonètica, fàcil ni difícil, ens duria d'OLEASTRETA o OLEASTRA a *Esllida*.

Més concebible fóra ILICETA 'alzinars', puix que entre les 890 hectàrees boscoses del terme, el 15% és d'alzina surera (*Enc. Cat.*). Si provem de penjar a la fonètica mossàrab tal canvi fonètic ¿ens hi acostarem? No gaire, puix que c° dóna ç en mossàrab i no pas, com en cat., -z-. Potser ILICETA > *eçliça* amb intervenció en el grup *lç*. Forçadíssim ja això (sense comptar que la -r- es conserva sorda (segons fonètica mossàrab), caldria que passés per *t* emfàtica de l'àr., i aquest impediria que la *kesra* fos tancada.

(5) No oblidem pensar si pot ser NP. Aquí tenim *Assalid*, tan viu en la nostra Edat Mj., i justament peculiar de les terres de llengua catalana, amb algun desbordament cap a la franja aragonesa oriental. Era el nom d'un «veguer de Catalunya» o 'vescomte de Bna.', que contrasigna amb R. Berenguer III, el tractat d'aliança amb els pisans per a l'expedició a Mallorca (*DECat*, 628b58 ss.); el retrobem pertot a Catalunya: un *Pedro Asalide* signa un doc. de Torà i Ivorra, a. 1064 (lleg. a l'Arx. de Solsona); «ego *Assalid* iaceo in aegritudine», a. 1148, *Cart. de Tavèrnoles* (p. 137.13); «unum cavallum de *Assalid*» a. 1185 (MiretS., *Templ. H.*, p. 539); G. *Assalid* (bis) a Altron, a. 1248 (*BABL* VII, 184); *Assailit* cogn. avui típic del Capcir (3 l'any 1835, a Creu xxvi, 29.12). *Assalid* de Gúdar, company d'armes de Jaume I, tan citat a la *Cròn.*: Gúdar és a Aragó, però només a 30 k. del límit lingüístic cat., i just a uns 70, NO., d'Esllida. Fora d'això el crec NP inoït arreu.

Tal com hi ha la important partida rural de *Taraguan* a les muntanyes d'Esllida (xxix, 164.23), provinent, per via mossàrab, del NP gòtic *ORASGÜNDIA* (var. de *ORASGUNDIS* f.), passant per *-gojnde* > *-guán*; res no ens dissuadiria de creure que *Esllida* podia venir d'una *VILLA ASSALITA*, que a tall d'adjectiu, prengué nom d'un ASSALITUS visgot o hispano-romà acollit a l'«*aman*» dels sarraïns. L'evolució fonètica, un poc arabitxant, *äsälíta* > *Eselida* > *Esllida*, no tindria de peculiar més que la caiguda de la *e* interna, atribuïble potser a l'àrab (reduint-ho a una estructura possible

allí) o al català (record de *eslisar*, *lisar-se* etc.). La formació de ASSALITUS partint d'ASSALIRE (f. *assailir*, oc. ant. *assalhir* 'atacar'), sembla evident en el sentit de guerrer audaç, assaltador; i puix que aquest verb compost és refecció del clàssic ASSILIRE, també, en rigor, podríem admetre que el mossàrab mantigués una forma llatina, menys vulgar, ASSILITUS, -ITA, de la qual *Esllida* sortiria ja pel camí més fressat.

En conclusió. Entre els assaigs etimològics exposats, (1) queda netament descartat; (2), (3) i (4) són arbitraris i forçats. L'últim (5) si bé hipotètic, està assentat en bases fermes, recolzat en paral·lels, i no topa amb objeccions en la seva evolució. Tenim dret, doncs, a afirmar que aquesta és l'etimologia probable.

1 Hi ha alguna cosa d'aquesta arrel en *RMa.*, però no en la part llatino-àrabiga, que és la més vàlida; i en aquesta s'hi nota confusió amb l'arrel *šlb*. És evident, doncs, que no és més que un coneixement vague que en tenien, en aquella escola, per fonts erudites indirectes.

ESMERLI

Partida del terme de Castelló de la Ribera (R. del Xúquer) (xxxI, 128.17).

ETIM. Sembla ser una variant del nom de l'ocell *esmerla* 'falcó nan', sobre el qual, vegeu *DECat* III, 601a6-11. J. F. C.

Esna (Berg.), V. *Eina* *Espà*, V. *Espada*

30

ESPADA 'espatat', amb les seves variants fonètiques ESPASA i ESPA(A)

Espada apareix molt disseminat per la toponímia de quasi tot el domini lingüístic, com a nom de paratges veïns d'un espatat o un pendent molt rost; com s'ha explicat ja, junt amb les seves variants, en el *DECat* III, 623a10-39.

En sing. i en pl. Creu [cruïlla] i casa d'*Espades*, Berguedà, a 1h.25 de La Nou, camí de La Clusa (C. A. Torras, Berg., 110). *Ipsa Spada* o *Spata*, en un doc. del Ripollès, a. 938, i un altre del S. x, p.p. *Cat. Car.* II, 16.16 i 171.6 (però no ens fiem de la localització que li proposa l'índex, en el mun. de Montesquiu, perquè es funda en grossera etim. falsa d'una masia Ca l'*Es-pedaler* (< HOSPITALARIUS). L'*Espada*, lloc antic citat prop d'Alòs, en un doc. de 1159, del *Cart. de Tavèrnoles* (p. 149.8). La '*Spada*, nom d'un paratge molt costerut en el Baix Flamicell, sota el poble de Reguard (xxI, 147). Id., nom d'una serra ben espadada, te. Alins de Les Paüls (xix, 114). Una «*Vallis Orsera* q. voc. *Espades*», en doc. de 1180 referent a Valldosera agre. de Querol (Gaià): C. de poblament de Sarral (Font Rius I, § 160).

A les terres de Migjorn. Barranc o Canal d' *aspáda*, afl. dr. de l'Alt Matarranya, al qual desaigua, encara dins el te. de Roquetes, però ja a la r. del de Beseit, prop de la Font del Teix: d'allí en avall comencen les feréstegues gorges del Parrissal (oït a Carlares i a